

Hatékony módszer a csírázás elősegítésére kérgesedő talajban

A talaj kérgesedése gátolja a paradicsom csírázását és alacsony termés-szintet okoz. Megfelelő megelőző módszerek nem állnak a gyakorlat rendelkezésére. Hagyományos módszereknek tekinthetők: a nagyobb magszámú vetés, a permetező öntözés alkalmazása és esetenként a mechanikai feltörés.

A talajkérgesedés megakadályozásának egyik lehetséges módszere a talaj-aggregátumok stabilitásának növelése szintetikus kondicionáló-szerek alkalmazásával /KULLMANN, 1964; DE BOODT, 1975/. E módszer kedvezően hat a csírázásra és a növény termésére. A módszer alkalmazhatósága nagymértékben függ egyrészt a felhasználás módjától, másrészt a kapott gazdasági eredményektől.

E tanulmányunkban a Hypargo nevű bolgár talajkondicionáló-szer alkalmazásakor, szabadföldi növénytermesztés során kapott eredményeinket mutatjuk be, mivel e kezelést találtuk a legígéretesebbnek.

Anyag és módszer

A Hypargo nevű talajkondicionáló-szer az akrilonitril kopolimer lúgos hidrolízis terméke. 15 %-os vizes oldatként hozzák forgalomba, ami vízzel könnyen keveredik. Az oldatok tárolás során stabilak maradtak és az idő előrehaladtával sem veszítették el talaj-kondicionáló tulajdonságukat.

A talajt sávosan öntöztük 1000 l/hektár dózissal, 1,5 %-os oldattal. Olyan vetőgépet alkalmaztunk, amellyel a vetés során a polimer oldatot is ki lehetett juttatni a már elvetett magvakat tartalmazó talajra.

A módszert különböző talajtípusokon vizsgáltuk: egy fahéjszínű talajon, egy öntés réti talajon, egy degradált csernozjomon és egy "smolnitza" talajon. A talajok néhány tulajdonságát az 1. táblázat mutatja be.

Az első két talaj hajlagos kérgesedésre, ami akadályozza a csírázást. A degradált csernozjomon és különösen a "smolnitza" talajon a talajfelszín kiszáradása gyakran egy finom repedésháló kialakulását eredményezte, amelyen a csíranövények még ki tudtak fejlődni.

Kezeletlen területként mindegyik 10 hektáros kísérleti terület esetén 1 hektárt hagyunk meg. Vizsgáltuk a kezelés aggregátumstabilitásra, csírázásra és a termésre gyakorolt hatását.

A 10 mm-nél kisebb átmérőjű aggregátumok vízállóságát nedves szítással-

sal jellemeztük, VERSHININ és REVUT /1957/ módszerével. Az eredményeket az aggregátum-átmérő súlyozott átlagának eloszlásaként adjuk meg /VAN BAVEL, 1950/.

1. táblázat
A talajok néhány tulajdonsága

Talajtulajdonság	Fahéjszínű talaj	Öntés réti talaj	Degradált csernozjom	"Smolnitza"
Mechanikai összetétel				
Homok, %	55	34	10	13
Iszap, %	30	50	60	32
Agyag, %	14	14	28	53
Agyagásványok				
Illit, %	9	-	15	15
Kaolinit, %	3	-	2	10
Montmorillonit, %	1	-	15	30
Humusz tartalom, %	1,1	1,3	3,0	2,8
Fajlagos felület, m ² /g	19	81	127	243
pH _{KCl}	4,6	6,1	5,6	5,3

Az eredmények értékelése

A felszíni talajaggregátumok vízállósága kicsi, ami a tanulmányozott talajok jellemző vonásának tekinthető /2. táblázat/.

A fahéjszínű talaj és az öntés réti talaj nedves szitálása a talajaggregátumok teljes szétesését eredményezte. Ezt mutatja a vízálló aggregátumok és az elemi részecskék súlyozott átlagátmérőinek arányai is. Ez az érték 3 a fahéjszínű talaj, 5 az öntés réti talaj, 17 a degradált csernozjom és 8 a "smolnitza" talaj esetében.

2. táblázat

A súlyozott átlagos átmérő és a 0,25 mm-nél kisebb aggregátumok mennyisége a kezeletlen és a Hypargo-kezeléses talajok esetében

Talajtípus	Súlyozott átlagos átmérő, mm				0,25 mm-nél kisebb aggregátumok, %	
	Száraz szitálás		Nedves szitálás			
	1	2	1	2	1	2
Fahéjszínű talaj	2,67	3,31	0,89	1,62	44,2	23,8
Öntés réti talaj	2,30	2,65	0,54	1,88	48,1	25,1
Degradált csernozjom	3,38	3,61	0,48	2,29	56,9	20,9
"Szmolnitza"	2,30	2,44	0,45	1,15	46,4	11,2

1 - kezeletlen talaj; 2 - kezelt talaj.

A talajok polimer-kezelése főként a talajaggregátumok vízállóságát növelte. A nedves szitálás után az átlagos átmérő a polimer kezelt talajokban 2-szer - 3-szor /sőt a degradált csernozjom esetén 5-ször/ akkora, mint a kezeletlen talajokban. A könnyű szerkezetű és illit agyagásvány-összetételű fahéjszínű talaj esetében tapasztalható legkisebb mértékű hatás is elegendőnek bizonyult a kergesedés csökkentésére és a csírázás elősegítésére. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a vízálló aggregátumok átlagos átmérője a kezelt talajoknál az optimális 1 és 2 mm közötti tartományba esik és a fejlődési periódus során is nagy marad.

3. táblázat

Infiltrációs sebesség /mm/min/ a fahéjszínű talajban Hypargo-kezelés után

Talaj	A kezelés után eltelt napok száma			
	1	28	41	68
Kezeletlen	0,4	0,6	0,8	0,7
Kezelt	2,4	1,3	2,2	1,8

4. táblázat

A Hypargo-kezelés hatása a paradicsom csíranövények számára
/darab/m²/

Kezelés	Fahéjszínű talaj	Öntés réti talaj	Degradált csernozjom	"Szmolnitza"
Kezeletlen	8,0	5,2	4,9	6,8
Kezelt	11,9	8,4	6,3	7,6

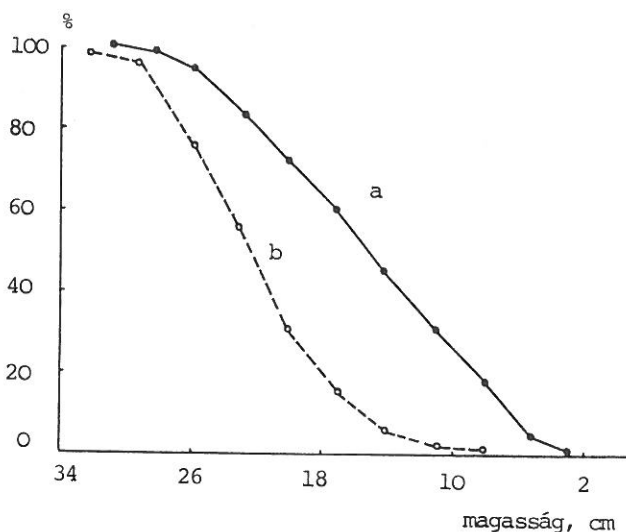
A kezelt sávokban indukált stabilitás-növekedés nagyobb infiltrációs sebességeket eredményezett a csírázás során /3. táblázat/.

A magok feletti talajréteg kondicionálása nagyobb csíranövényességet eredményezett a kezeletlen talajokhoz képest /4. táblázat/.

Természetesen a hatás lényegesen nagyobb a fahéjszínű talaj és az öntés réti talaj esetében, ahol a kezeletlen területekhez viszonyítva 50-60 %-kal nőtt a csíranövényesség, míg degradált csernozjom, illetve a "szmolnitza" talaj esetében 30 illetve 12 %-os növekedés volt tapasztalható. A kis vízállóságú, nagy agyagásvány- és montmorillonit-tartalmú "szmolnitze" talajban /BEHAR, 1961/ sem figyeltünk meg komoly csírázási problémákat.

A kezelt talajokon a csírázás egyöntetűbb, a növények jobban és egyenletesebben fejlődtek. Ezt a paradicsomnövények magasság szerinti eloszlása is bizonyítja, amit az 1. ábra mutat be a fahéjszínű talaj esetében, a vetést követő 65. napon. A Hypargo-kezelt talajon a növények mintegy 65 %-a 20 és 30 cm közötti, míg a kezeletlen talajon a legtöbb növény 6 és 16 cm közötti, 30 %-nál kevesebb a 20 cm-nél magasabb növény.

A csírázás elősegítése a nagyobb termések előfeltétele. Az 5. táblázat mutatja be a talaj sávos Hypargo-kezelésekor a termés növekedését és a gazdaságosságot /azaz a tiszta jövedelemnek a módszerhasználat és természetes költségeihez viszonyított arányát/.

1. ábra

A növények magasság szerinti eloszlása a vetést követő 65. napon a fahéjszínű talaj esetén. a/ kezeletlen talaj; b/ Hypagro-kezelt talaj

5. táblázat

A Hypagro-kezelés hatása a termésre és a gazdaságosságra

Talajtípus	Kísérleti területek száma	Termésnövekedés, %			Gazdaságosság		
		minimum	maximum	átlag	minimum	maximum	átlag
Fahéjszínű talaj	5	10,0	39,2	22,8	3,5	20,1	10,7
Öntés réti talaj	2	38,6	53,2	45,9	10,4	26,2	18,3

A termésnövekedés oka a növények nagyobb száma és az egyenletesebb paradicsomérés, ami jobb lehetőséget ad a paradicsom egy kombájnfordulóval történő leszedésére.

A gazdasági eredmények olyan jóknak bizonyultak, hogy a módszert a tesztelésre felkért gazdaságok továbbra is használják. Főképpen a fahéjszínű talajon és az öntés réti talajokon alkalmazzák, melyeken a talaj kergesedése a termést csaknem minden évben a potenciális szint alá csökkentené.

Az elvetett sorok sávos öntözése 1,5 %-os hidrolizált poliakrilonitril vizes oldatával, 1000 l/ha dózis alkalmazásakor, hatékony módszer a paradicsom csírázásának elősegítésére kergesedő talajokban. A módszer gazdaságos és hatalmas területeken alkalmazható.

Összefoglalás

A talajkérgesedésnek megelőzésére és a paradicsom csírázásának elősegítésére 1000 l/hektár dózissal 1,5 %-os Hypargo oldattal /azaz hidrolizált poliakrilonitril vizes oldatával/ történő sávos öntözést végeztünk. Szabadföldi paradicsom-termesztéskor, különböző szerkezetű és ásványi összetételű talajokon vizsgáltuk a módszert.

A kezelést követően azonnal megnőtt a talajfelszín aggregátumainak stabilitása. A növekedés a talajok tulajdonságaitól függően különböző, mértéke pedig elég nagy volt ahhoz, hogy megelőzze a csírázás során az eső illetve az öntözés miatt bekövetkező aggregátum-szétesést. A kezelt talajokon a csírázás egyöntetűbben, nagyobb töbszámban és jobban fejlődtek a vegetációs periódus során.

A módszer kivitelezhetősége mellett nagyon gazdaságos is. Az alkalmazásával összefüggő többletkiadásokat a kezelt talajokon kapott nagyobb terméshozamból származó nyereség sokszorosán /4-26-szorosan/ meghaladta.

Irodalom

- BEHAR, A., 1961. Causes of crust formation in certain Bulgarian soils. Bulgarian Academy of Sciences, Sofia.
- DE BOODT, M., 1975. Use of soil conditioners around the world. In: "Soil conditioners", Spec. Pub. no 7. Soil Sci. Soc. Am., Madison, Wis.
- KULMANN, A., 1964. Verbesserung Bodenphysikalischer Eigenschaften besonders der Bodenstruktur durch Produkte der chemischen Industrie. Fortschrittsber. Landwirtsch., 10.
- VAN BAVEL, C. M., 1950. Mean weight diameter of soil aggregates as a statistical index of aggregation. Soil Sci. Soc. Amer. Proc. 14. 20-23.
- VERSHININ, P. V. and REVUT, J. B., 1957. Method analisa pochvennoy strukturi. Bul. Agro-teknicheskaya informatziya po agr. fizika, 13.

G. KERCESEV, R. DILKOVA,
A. BEHAR és I. NIKOLOV
"N. Puskarov" Talajtani és Termés-
programozó Kutató Intézet, Szófia
/BULGÁRIA/

Érkezett: 1989. június 17.